

VERSLAGEN
VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 5 maart 1970

Dr. van Nieuwenhoven neemt het voorzitterschap waar en deelt tot zijn leedwezen mee dat Ir. Egelie afgelopen week overleden is. Weliswaar was hij reeds enige jaren gepensioneerd als Hoofdingenieur-Directeur van de Provinciale Waterstaat, toch betekent zijn heengaan een gevoelig verlies voor de natuurbescherming in Limburg. Als lid van het dagelijks bestuur van het „Limburgs Landschap” kende hij de weg en had hij toegang tot provinciale instanties die het beleid bepalen inzake natuurbehoud en landschapbescherming.

Van de „Vrienden der Natuur” in Venlo werd een belangrijk schrijven ontvangen. Het bevat de copie van een brief aan het Gemeentebestuur, waarin de vereniging haar verontrusting uitspreekt over het voornemen afvalwater te gaan lozen op de St. Urbanusbeek. Deze beek is in hydrobiologisch opzicht van groot belang. Er is een rijke en gevarieerde fauna (waartoe o.a. de zeer zeldzame knoflookpad behoort), die beslist niet verloren mag gaan. Het Natuurhistorisch Genootschap zal graag adhaesie betuigen — een geste die zeker in het natuurbeschermingsjaar niet uit mag blijven.

Dr. van Nieuwenhoven informeert of er nog nadere gegevens zijn verzameld over de das. Spr. heeft juist deze middag een brief ontvangen van de heer B o u c h o m s uit Gronsveld, die op geestige wijze verhaalt hoe zijn vader zo'n 100 jaar geleden mee „op den das” ging.

Apotheker van Wouw meent, dat het heilzame effect van het vooral door mijnwerkers veel toegepaste dassevet mogelijk zou kunnen berusten op de aanwezigheid van hydrocortison. Anderzijds sluit hij de mogelijkheid van suggestie niet uit. Het middel wordt uitwendig gebruikt tegen jicht, reumatiek en stoflongen.

De heer van der Hoogt attendeert op het krantenverslag van een recente raadsvergadering, waaruit blijkt dat het reeds zo gehavende stadspark nog ernstiger bedreigd wordt door plannen voor een ondergrondse parkeergarage. Het bestuur zal zich nader informeren over deze kwestie.

Dr. Montagne geeft uiting aan zijn bezorgdheid dat er in onze streken zoveel hoogstamboomgaarden gehakt worden — ook dit jaar weer juist in het jaar N 70! Deze bomen spelen een belangrijke rol bij de zuivering van de lucht. Het lijkt wel of Waterstaat alle autowegen wil ontdoen van bomen, terwijl het departement van C.R.M. van harte N 70 steunt en juist de luchtverontreiniging wil tegengaan! Bovendien betekent het kappen van de fruitbomen het einde van de bloesemtochten, die van groot belang zijn voor het toerisme.

Dan krijgt de heer Hensels het woord over de betekenis van onze wegbermen voor de bestuivende insecten.

Bij de teelt van diverse tuinbouwproducten is het onderdeel bestuiving door insecten om voldoende vruchtzetting te verkrijgen zeer belangrijk. Voorbeelden zien we bij de zaadteelt, fruitteelt en groenteteelt (augurken en aardbeien). Vooral de bijen zijn door hun gedrag geschikt om bloemen te bestuiven. Hoewel het bestuivingswerk grotendeels door onze statenvormende honingbij (*Apis mellifica*) verricht wordt, moeten we onder bijen ook verstaan het groot aantal soorten solitaire bijen en de hommels en in mindere mate ook vliegen, kevers en vlinders.

Door het toepassen van insecticiden en herbiciden, de zeer intensieve cultuurtechniek, heeft men de levensvoorwaarden voor de bijen en hommels ernstig bemoeilijkt en vaak onmogelijk gemaakt.

Het instinctieve gedrag van deze insecten is vaak zo gecompliceerd, dat aanpassing in de gewijzigde omstandigheden niet verwacht mag worden.

Het is belangrijk mogelijkheden te scheppen tot uitbreiding van het areaal drachtplanten; mogelijkheden te benutten bij herbebossing, erfbeplanting, de stedelijke groenvoorziening. En zeer nuttig is in dit verband een zodanig wegbeheer dat planten, welke waarde hebben als drachtplant, behouden blijven.

Een activiteit van het Staatsbosbeheer, zoals het instandhouden van z.g. voerakkers en onkruidakkers, werkt zeer gunstig in deze richting.

De hommels en de solitaire bijensoorten hebben niet alleen voor het vergaren van voedsel, maar ook voor nestgelegenheid een milieu no-

dig, zoals dit vaak te vinden is in wegbermen en of houtwallen.

Behoud en uitbreiding van de hommelsstand is niet alleen nodig uit sentimentele overwegingen, maar belangrijk zijn ook de economische belangen die hiermee gemoeid zijn. Een bekend voorbeeld is de teelt van rode klaverzaad. De hommels of andere langtongige bijen zijn de beste bestuivers voor dit gewas.

Veel hommelssoorten nestelen graag in begroeide bermen, houtwallen, in oude mollen-gangen of muizen nesten. Op een onjuist tijdstip de droge vegetatieresten afbranden, zoals in sommige streken gebruikelijk is, richt in dit opzicht veel schade aan. Het bespuiten van wegbermen met herbiciden is een nog veel ernstiger ingreep.

De honingbij vliegt op de volgende soorten, welke langs de wegen kunnen voorkomen: *Cardamine pratensis*, *Ononis spinosa*, *Coronilla varia*, *Anthyllis vulneraria*, *Lythrum salicaria*, *Salvia pratensis*, *Linaria vulgaris*, *Plantago media*, *Succisa pratensis*, *Scabiosa columbaria*, *Knautia arvensis*, *Campanula* sp., *Cirsium* sp., *Leontodon autumnalis*, *Taraxacum officinalis*, *Sinapis arvensis*, *Mentha arvensis*, *Centaurea cyaneus*, *Salix* spec.

Anthophora-soorten vliegen op *Lamium* sp., *Salix* spec., *Anchusa*, *Andrena* sp. op *Salix* sp., *Cytisus* sp., *Taraxacum officinalis*. Deze bijen nestelen meestal in de grond.

De *Anthidium*-soorten vliegen graag op diverse Labiaten o.a. Andoorns en *Salvia*'s. Voor hun nestgelegenheid verzamelen ze graag de wollige beharing van *Verbascum lychnitis*. De nesten zijn b.v. te vinden in holle braamstengels, de holle stengels van bereklauw en fluitekruid.

Sterk gebonden aan een bepaalde plantensoort zijn b.v. *Panurgus* aan *Hieracium*, *Macropis* aan *Lysimachia* en *Andrena florea* aan *Bryonia dioica*.

Eriades-soorten vliegen bijna uitsluitend op *Campanula*'s. *Osmia aurulenta* vliegt graag op *Glechoma hederacea*. *Trachusa byssina* is uitsluitend te vinden op *Lotus corniculatus*. Het bijtje *Osmia papaveris* heeft om zijn nest te bekleden de kroonblaadjes nodig van *Papaver rhoeas*.

Na de pauze laat dr. v. Nieuwenhoven dia's zien van de bloeiende planten in Oost-Afrika,

gemaakt tijdens een foto-safari in de Kerstvacantie. Zoals iedereen verwachtte was het een uitgelezen serie plaatjes. Er waren verschillende bloemen bij die zelfs onze experts niet kenden.

Dhr. Gregoire vertolkte aan het eind van de avond de gevoelens van waardering en bewondering van alle aanwezigen aan de spreker.

te Heerlen op 3 maart 1970

Dr. Bruna heeft een korte mededeling over chromosomen bij tweehuizige planten en wel naar aanleiding van een vorige vergadering waar sprake was van *Bryonia dioica*, heggerank, die normaal tweehuizig is. Zie Nathist. Maandblad 1970, no. 1, p. 2. Eenhuizige *Br. dioica* staat bekend als *Br. alba* en is reeds uitvoerig onderzocht door Correns in 1913, later ook door Goldschmidt. Zij ontdekten dat bestuiving van *Br. dioica* met *Br. alba* 100% vrouwelijke ex. te zien geeft. De verklaring die deze auteurs geven houdt uiteraard geen rekening met de toen nog niet ontdekte geslachtschromosomen, xx voor de vrouw, xy voor de man.

Tweehuizige planten kunnen deze zelfde combinatie hebben van geslachtschromosomen: *Melandrium*, dag- of nachtkoekoeksbloem, mannelijk xy, vrouwelijk xx. Bij het geslacht *Rumex*, zuring, zijn enkele soorten tweehuizig, vrouwelijke plant xx, mannelijke plant xy_1y_2 .

Daarna hield de heer Krüll zijn voordracht over de flora van het Zweeds Lapland. Van het zuiden naar het noorden kan men in Zweden 5 zones onderscheiden en wel: de loofwoudgordel, naaldwoudgordel, bostoendra, zuivere toendra en het arctisch gebied. Natuurlijk gaan deze zones in elkaar over. Het gebied dat hij in het bijzonder bestudeerd heeft was de bostoendra, met berken en wilgensoorten als vertegenwoordigers van het bos. De flora van dit gebied is vrij rijk aan soorten, wat te danken is aan de grote verschillen in vochtigheid en temperatuur. Opmerkelijk was het betrekkelijk grote aantal hogere planten, waarbij wel rekening gehouden moet worden met het feit dat hun vegetatieperiode maar kort is van half juni tot sept. Is men dan ter plaatse dan kan men dan ook vrij veel tegelijk in bloei zien. Een en ander werd verduidelijkt met een uitgebreide serie zeer goede dia's.